

Reactie op Contourennota intrekking Spreidingswet

Als voormalig medewerker van mensenrechtenorganisaties in (post-)conflictgebieden en van VluchtelingenWerk Nederland en nu als gemeentelijk beleidsmedewerker sociaal domein met o.a. de asielopvang en huisvesting en inburgering van vergunninghouders in mijn portefeuille, reageer ik graag op de Contourennota intrekking Spreidingswet.

1. Intrekken wettelijke grondslag bemoeilijkt de realisatie van asielopvangplekken

U bent voornemens het wettelijk kader, op basis waarvan gemeenten en provincies een iedere twee jaar n.t.b. aantal asielopvangplekken dienen te realiseren, in te trekken. M.i. is dit geen wenselijk voorstel. Aan de protesten in het land tegen de komst van asielopvanglocaties kunt u merken dat het voor lokale bestuurders en gemeenteraadsleden soms moeilijk is om voldoende draagvlak te vinden voor de opvang van deze doelgroep. Een wettelijk kader vergroot de legitimiteit van lokale bestuurders in hun beslissingen om, ondanks protesten, toch een asielopvang te realiseren. Zonder dit wettelijk kader zullen zij het moeilijker krijgen en zullen er minder asielopvanglocaties worden gerealiseerd en gecontinueerd. Het is onverantwoord om hierop risico's te nemen, want de realiteit leert ons dat de asielopvang al jaren kampt met capaciteitsgebrek én dat oorlog en ander geweld in veel plekken in de wereld mensen ertoe zullen blijven dwingen om hun heil elders te zoeken, zo ook in Nederland. Het is naïef om te stellen dat de asielinstroom beperkt kan worden. Dit is immers meer afhankelijk van dergelijke factoren waar wij in Nederland geen invloed op kunnen uitoefenen dan op ons 'strengste asielbeleid ooit'.

2. Statushouders geen voorrang meer geven op de sociale huurwoningmarkt bemoeilijkt hun integratie

Een stabiele woonruimte is een cruciale uitvalsbasis voor statushouders om een nieuw leven te kunnen opbouwen in Nederland en te kunnen integreren in de lokale samenleving. Ontzeggen we statushouders een stabiele woonruimte, dan zullen zij minder kunnen bijdragen aan de maatschappij en zal er meer maatschappelijke problematiek ontstaan, bijv. a.g.v. een toenemend aantal dak- en thuislozen. Alle Nederlanders zullen hier dan (over)last van ondervinden.

3. Statushouders geen voorrang meer geven op de sociale huurwoningmarkt levert geen bijdrage aan het terugdringen van de woningnood

Het percentage sociale huurwoningen dat aan statushouders wordt toegewezen is zeer beperkt. Zouden zij geen voorrang meer krijgen bij de toewijzing van een sociale huurwoning, dan zouden we de wachttijden voor andere woningzoekenden met slechts 7% verkorten. Het afschaffen van de taakstelling voor gemeenten gaat dan ook geen oplossing bieden voor de woningnood. Effectiever is het om aan andere woonoplossingen te werken, zoals bijvoorbeeld aan uw voorstellen om opvangplekken inzetbaar te maken voor verschillende doelgroepen, om alternatieve woonvoorzieningen ('opstartwoningen') te realiseren en om een doelgroepflexibele (bekostigings)regeling te ontwikkelen voor verschillende doelgroepen.

4. Een grotere nadruk op eigen verantwoordelijkheid werkt alleen indien tevens maatregelen worden genomen om barrières voor (arbeids)participatie weg te nemen

Verreweg de meeste asielzoekers en statushouders staan te popelen om hun bijdrage te kunnen leveren aan de samenleving. Echter, zij stuiten op de ene na de andere barrière die wij als Nederland hebben opgeworpen, waardoor zij keer op keer worden uitgesloten van volwaardige (arbeids)participatie. Effectieve knoppen om aan te draaien om de (arbeids)participatie van (asielzoekers en) statushouders te vergroten, zijn bijvoorbeeld:

- Schrappen van de regel dat asielzoekers pas mogen werken wanneer zij minimaal zes maanden in de asielprocedure zitten, zeker nu met de oplopende lange wachttijden van de IND. Dit verplicht (af)wachten en niets mogen doen, is voor veel asielzoekers demotiverend en kan hen murw slaan. Het kan aan sommigen ook de boodschap afgeven dat het in Nederland niet nodig is om de handen uit de mouwen te steken, het mag immers niet eens als zou je het willen.
- Uitbreiding van capaciteit van de IND, opdat asielaanvragen snel in behandeling genomen worden én afgehandeld worden en asielzoekers sneller weten waar zij aan toe zijn en dus gericht stappen kunnen zetten richting en op de arbeidsmarkt.
- Ondersteuning van werkgevers bij het in dienst nemen en houden van asielzoekers en statushouders. Veel werkgevers zijn terughoudend om asielzoekers en statushouders in dienst te nemen, bijvoorbeeld a.g.v. bureaucratische rompslomp, vooroordelen over de doelgroep en/of koudwatervrees voor de (extra) inwerkperiode en begeleiding van deze doelgroep. Tegelijkertijd kampen zij echter met forse personeelstekorten. Hier is een win-win-situatie te behalen door werkgevers beter te ondersteunen bij het in dienst nemen van asielzoekers en statushouders, bijvoorbeeld d.m.v. voorlichting, training in cultuursensitiviteit, financiële regelingen voor extra begeleiding, job carving en/of (interculturele) jobcoaching.

5. Intrekken van de Spreidingswet is geen oplossing voor het asielopvangcapaciteitsprobleem zolang asielaanvragen niet tijdig worden verwerkt

Het niet tijdig verwerken van asielaanvragen kan uitsluitend worden opgelost door uitbreiding van de capaciteit bij de IND, niet door het intrekken van de Spreidingswet die hier niets mee te maken heeft maar slechts voorziet in de evenredige verdeling van asielopvangplekken over Nederland.

6. Asielzoekers zijn niet de oorzaak van de schaarste aan voorzieningen als wonen, zorg en onderwijs

Het is verwerpelijk dat u in de inleiding op pagina 4 van de contourennota suggereert dat grip op migratie een oplossing zou zijn voor de schaarste aan voorzieningen als wonen, zorg en onderwijs waardoor veel Nederlanders zich zorgen maken over hun toekomst. Dit is pure zondebokpolitiek zoals we dat helaas al kennen uit het nazisme en welke zeer vernietigende gevolgen hebben gehad voor grote groepen (onschuldige) mensen. De oorzaken voor de genoemde tekorten liggen elders.

- Schaarste op de woningmarkt is primair het gevolg van een sterk afgenomen omvang van onze Nederlandse huishoudsamenstelling en het steeds grotere aantal m2 woonruimte per persoon dat we in Nederland genieten. Ofwel a.g.v. onze eigen levensstijl, zoals de vele gescheiden gezinnen en de vele ouderen die in (zeer) grote woningen blijven wonen, hebben we steeds meer woonruimte nodig, niet a.g.v. de komst van asielzoekers.
- Schaarste in de zorg is primair het gevolg van onze steeds ongezonder wordende levensstijl i.c.m. de vergrijzing. Door een overvloed aan ongezond voedsel en steeds meer bewegingsarmoede, neemt het aantal welvaartsziekten toe. We investeren meer in curatie dan in preventie. Hierdoor hebben steeds meer mensen langduriger en/of intensiever zorg nodig. Collectief werken aan een gezondere levensstijl zou de druk op de zorg aanzienlijk verminderen.
Verder verwijs ik u naar mijn punt 4. hierboven. Veel asielzoekers en statushouders zijn zeer gemotiveerd om in de zorg te gaan werken en hebben dus potentieel om het tekort aan zorgpersoneel te reduceren. Tot nu toe krijgen zij daartoe echter nauwelijks de kans, omdat zij a.g.v. de reeds genoemde barrières én a.g.v. onze vasthoudendheid aan strikte eisen rondom diploma's en taalniveaus, keer op keer worden afgewezen en uitgesloten. Meer flexibiliteit vanuit ons t.a.v. deze eisen zou bijdragen aan het werven en behouden van meer zorgpersoneel.
- Schaarste in het onderwijs is primair het gevolg van bezuinigingen die de Rijksoverheid al vele jaren oplegt aan deze sector i.c.m. steeds verder gaande verantwoordelijkheden die bij het onderwijs worden belegd, zoals ook steeds meer opvoedkundige en zorgtaken. Hierdoor raakt onderwijspersoneel overbelast en verlaten zij de sector. Migratie heeft hier niets mee te maken.

7. Het beperken en faseren van nareis is in strijd met artikel 8 van het Europees Verdrag van de Rechten van de Mens

Wegens deze juridische strijdigheid, zal deze voorgestelde maatregel niet alleen verstreckende humanitaire gevolgen hebben voor de statushouders die hierdoor geraakt zullen worden doordat zij (langdurig) gescheiden zullen blijven van hun gezinsleden, maar óók voor onze rechterlijke macht die hierdoor veel meer beroepszaken zal moeten gaan behandelen.

8. Snelle en zorgvuldige afhandeling door de IND is nodig voor álle asielaanvragen

Het voorstel om kansarme asielaanvragen zo snel mogelijk af te handelen is m.i. in principe niet verkeerd, maar zou niet alleen voor kansarme asielaanvragen moeten gelden, maar voor álle asielaanvragen. De snelheid mag echter niet ten koste gaan van de zorgvuldigheid en kwaliteit van de afhandeling en besluitvorming.

Iedereen is erbij gebaat dat alle asielaanvragen snel en zorgvuldig worden afgehandeld: asielzoekers weten dan sneller waar zij aan toe zijn, waardoor zij zich kunnen gaan voorbereiden op terugkeer, op migratie naar een derde land, op een bezwaarprocedure of op hun integratieproces. Vanuit humanitair oogpunt is dit positief voor de doelgroep zelf, vanuit maatschappelijk oogpunt is dit positief voor alle Nederlanders omdat afgewezen asielzoekers dan minder lang beroep hoeven doen op publieke voorzieningen en toegelaten statushouders dan sneller hun bijdrage kunnen gaan leveren aan de samenleving.

Snelheid en zorgvuldigheid zijn bovendien van belang om de druk op de rechterlijke macht te verlichten. Op dit moment is de rechterlijke macht druk met het opleggen van dwangsommen aan de IND, omdat de IND veel zaken te laat in behandeling neemt en/of afhandelt, én met het in beroepszaken herstellen van door de IND onzorgvuldig genomen besluiten. Dit zou veel minder vaak nodig zijn als de capaciteit van de IND zou worden uitgebreid, waardoor de IND zelf veel beter in staat zal zijn om zaken tijdig en zorgvuldig te behandelen en af te handelen.

9. De meeste statushouders zullen niet kunnen voorzien in eigen huisvesting

Statushouders hebben in Nederland nog niet meteen meettijd kunnen opbouwen voor kans op een sociale huurwoning. Ook hebben zij geen of een (zeer) beperkt netwerk dat hen kan helpen bij het vinden van woonruimte. Een hypotheek afsluiten is voor verreweg de meeste statushouders in hun eerste verblijfsjaren in Nederland ook geen optie. Het voorstel dat statushouders zelf moeten voorzien in eigen huisvesting is dan ook niet realistisch. Met dit voorstel, waarbij wordt gesuggereerd dat statushouders woonruimte zullen moeten zoeken via familie of werk, zullen er maatschappelijke problemen ontstaan.

Ten eerste hebben lang niet alle statushouders familie in Nederland. Bij de statushouders die wél familie in Nederland hebben, bestaat de kans dat hierdoor te veel familieleden bij elkaar in een te krappe woonruimte gaan wonen, waardoor bijvoorbeeld o.a. (geluids)overlast op de loer ligt maar ook bijvoorbeeld kinderen thuis geen rustige plek zullen vinden om hun huiswerk te maken en zij dus minder goed mee zullen komen in het onderwijs.

Ten tweede kennen we de penibele en zeer onzekere woonsituatie waar werkgevers van arbeidsmigranten hun werknemers in laten verblijven. Door dit voorstel bestaat een zeer reëel risico dat statushouders in vergelijkbare situaties terecht zullen komen, waarbij zij met te veel mensen in een te kleine woonruimte van slechte kwaliteit bij elkaar zullen moeten wonen en bij verlies van hun baan op straat zullen belanden. Met de ervaringen die we hebben met de huisvesting van arbeidsmigranten, is het buitengewoon naïef om te veronderstellen dat werkgevers daadwerkelijk een verantwoordelijke rol kunnen spelen in de huisvesting van statushouders.

Ten derde zal het aantal dak- en thuislozen toenemen, doordat lang niet alle statushouders erin zullen slagen om woonruimte te vinden en te behouden via familie of werk, simpelweg omdat zij hier (nog) geen familie en/of werk hebben.

10. Flexibiliteit in de inzetbaarheid en financieringssystematiek van verschillende opvang- en woonvormen zal bijdragen aan het oplossen van de woningnood

I.t.t. de meeste in de contourennota genoemde maatregelen, zal het m.i. wél effectief zijn om aan andere opvang- en woonoplossingen te werken, zoals bijvoorbeeld aan uw voorstellen om opvangplekken inzetbaar te maken voor verschillende doelgroepen, om alternatieve woonvoorzieningen ('opstartwoningen') te realiseren en om een doelgroepflexibele (bekostigings)regeling te ontwikkelen voor verschillende doelgroepen. Zo worden we als Nederland beter in staat om flexibel in te spelen op verschillende en fluctuerende woningmarktvraagstukken. Daarnaast zouden ook andere maatregelen kunnen helpen, zoals:

- Beter passende woonvoorzieningen creëren voor ouderen die (nog) niet in aanmerking komen voor een verpleeghuis, opdat deze ouderen kunnen doorstromen naar kleinere, levensloopbestendige woningen waar zij minder (val)risico lopen en meer (lichte) ondersteuning en zorg nabij hebben én waardoor meer grote(re) woningen beschikbaar komen voor gezinnen.
- Minder luxe studentenwoningen en meer (kleine) starterswoningen zoals studio's, kleine appartementen en kleine eengezinswoningen realiseren.
Afgelopen jaren hebben we een trend gezien waarbij steeds meer studenten geen genoeg meer nemen met een kamer in een studentenhuis of -complex, maar de gelegenheid krijgen om een complete studio of compleet appartement te huren via de studentenhuisvesting. Deze trend heeft bijgedragen aan een verhoging van de gevoelde norm t.a.v. huisvesting, passend binnen onze almaar toenemende (luxe) levensstandaard. Jongvolwassenen klagen erover dat zij (nog) geen zelfstandige woonruimte kunnen vinden, maar voor het gros van de wereldbevolking is dit de norm en lange tijd was dit in Nederland ook zo en vond niemand dat een probleem. Het hóeft dus niet problematisch te zijn als jongvolwassenen nog bij hun ouders wonen óf eerst op kamers gaan alvorens zij zelfstandige woonruimte zullen vinden.
We zouden jongvolwassenen wellicht wel een handje kunnen helpen door hun er rond hun 18^e verjaardag standaard op te attenderen zich in te schrijven voor een sociale huurwoning, opdat zij al z.s.m. meettijd gaan opbouwen en er niet pas op bijvoorbeeld hun 25e achter komen dat zij te weinig meettijd hebben om in aanmerking te kunnen komen voor een sociale huurwoning.

Stop de zondebokpolitiek!

Ik hoop dat ik voldoende suggesties heb gegeven voor richtingen die wél een bijdrage zullen leveren aan de gezochte oplossingen voor een aantal maatschappelijke uitdagingen in onze samenleving. Maar vanuit humanitair oogpunt en met het oog op artikel 1 van onze Grondwet hoop ik toch bovenal dat de zeer verwerpelijke en gevaarlijke Haagse zondebokpolitiek z.s.m. zal stoppen.